

Vevey, 1998. március 16.

Kedves Feri,

örömteli meglepetés volt a Saxa Loquuntur két pompás kötetét Március Idusának előestéjén megkapni. Számomra így kettős Nemzeti Ünnepet jelentett! Köszönöm és szívből gratulálok. – Felmérem a megette rejlő temérdek munkát, kitartást, bizakodást. De: ime az eredmény. Te pedig elmondhatod: Quorum pars magna fui.

Jólesett, hogy magam is szerepelhettem benne. De, hányan vannak még, akik ezt szintúgy – vagy jobban – megérdemelnék. Van-e egyáltalán globális kimutatás arról, hogy az 1920-ban érettségizett első „nemzedékünk” óta, hányan is koptattuk Iskolánk padjait? A már elköltözötteket is beleértve. Felmérése jeles keresztmetszetét adná hajdanvolt elitünknek. Vagy – mondjuk inkább így – újraéledő elitünk példatárának lehetne thesaurusa.

Ez az első két kötet (mert: ugye lesz több is?) visszavonhatatlanul tanúsítja Iskolánk elit-termelő mivoltát. A megszállók – ládd az Ozmán Birodalmat, de még az ókori Róma gyakorlatát is – mindég az alávetett népek elitjét irtották. Bennük ismerték fel – helyesen – igazi ellenfelüket. A Balkán még ma is ezt nyögi: a XVI. század során a török kiirtotta a korábban ott is Európára hangolt szerb, bolgár, vagy albán elitet. Az ő 350 évükkel szemben, mi 40-nel „megúsztuk”. Van ezért így is mit újjáépíteni: lelkiismereti, oktatási, magatartási szinten. Ennek letéteményese újjáéledő Iskolánk. S ennek megvalósítása nyoman csatlakozhatunk majd „igazán” Európához, – ami nem merülhet ki csupán a sikeres üzletkötés szintjén...

Egész hétvégén át a két kötetet böngésztem. (Ezért is tudom már 16-án értékelni!). Diversifikációja örömteli: a lírától a genetikáig, az orvostudománytól a szociológiáig minden előfordul, nem feledve sem a díszkertet, sem a színpadot. Megadtuk mi – szentimrés/józsefatilások – az Országnak a magunkét.

Ami olykor mégis szívszorítóan átsüt: szétszórtságunk és – részben – a „brain drain”: a tehetségek expatriálása. Mindez az első generációban rendszerint még tart; a továbbiak többnyire már odavesznek. A rekuperációs perspektíva pedig csekély. Tisztelet a kivételnek. S bízunk abban, hogy minden elit valamiképpen nemzetfeletti is, még ha benne is búgnak a nemzeti kötődés felhangjai. Mert még a zenében is a felhang adja a melódiát. Legyen így Iskolánk himnusza esetében is.

S most még egy személyes kérés. Több szempontból megragadott Szelényi István eszmefuttatása (II. 212.) Szeretnék neki pár kérdést felvetni. Megtennéd nekem azt a barátságot, hogy közölnéd Nürnberg-környéki címét? Talán nem lesz értelmetlen remélt eszmecserénk.

Valamikor május végén röviden megjelenek Budapesten. Időszükém ellenére is örülnék Veled találkozni; hogy viva voce is cserélhessünk rögeszmét... Ennek érdekében megköszönném telefonszámodat.

Újfent köszönetet mondva küldeményedért (amely már indulóban van a könyvkötőhöz!) és Iskolánk perennis szolidaritásában, szeretettel köszönt és ölel

Szabolcs (Vajay, 1939)

VAJAY SZABOLCS

Középiskolait a Előzetesrend budai Szt. Imre gimnáziumában végezte, 1939-ben érettségire.

1921-ben született Budapesten. *Sub auspiciis* jog- és államtudományi képesítése után Magyarországot 1943-ban ösztöndíjasként hagyta el. Svájci tanulmányai mellett részt vett a magyar különbéke-tájékoztató munkálataiban, önkéntes szolgálatot teljesített a Nemzetközi Vöröskeresztnél, az 1944-es német megszállás után pedig klandesztin ellenállási újságot szerkesztett. A genfi egyetemen 1946-ban szerezte meg a Nemzetközi Tudományok diplomáját. Ennek birtokában kisegítő szakértőként vett részt a párizsi béketárgyalások irodai ügyintézésében.

Európát 1948-ban hagyta el, és 1951 óta argentin állampolgár. Peron tábornok diktatúrájának megdőlésével a demokratikus Argentína Párizsba jelölte az UNESCO-hoz. 1959-től 1983-ig, negyedszázadon át volt az ENSZ Nevelési, Kulturális és Tudományfejlesztő intézménye Társadalomtudományi Osztályának vezető tisztviselője. Ügykörébe tartozott a társadalomtudomány nemzetközi szakosításának koordinációja, segédletekkel (szótár, bibliográfia, index stb.) való ellátása, egyetemi oktatásának tantervi egyeztetése, Latin-Amerikára és a Karib-szigetekre terjedő hatáskörrel. – Nevéhez fűződik az ENSZ első olyan regionális tudományfejlesztő megállapodásának kidolgozása, amelyet Kuba és Chile fenntartás nélkül egyképpen aláírt. Több egyetemet, illetve társadalomtudományi kart és intézetet szervezett, spanyol és portugál nyelvű társadalomtudományi enciklopédiák kiadását irányította, ösztöndíj-hálózatot épített ki. Jelenleg három hajdani ösztöndíjasa, államfő Latin-Amerikában: egyikük a Nobel-békedíjas Arias costaricai elnök.

Nyugalomba vonulta óta családjával Svájcban él. 1971-től kezdődően többször megfordult Magyarországon; két ízben az UNESCO hivatali képviseletében. Mint magánember előadásokat tartott a MTA különböző ülésein, az ELTE keretében, a Nemzeti Múzeumban mint a Korona-vizsgáló Bizottság meghívott szakértője, valamint vidéki kultúrközpontokban is. Több száz szakmai írását 1943 óta hat nyelven publikálták 22 országban. Külföldön megjelent magyar nyelvű szépirodalmi működését *Béládi Miklós* irodalomtörténete méltatta (IV: *A határon túli magyar irodalom*, Akadémiai Kiadó – 1982, 395–396. old.). Magyar történetkutatása főként a kalandozások korára, Szent István király Európa-eszméjére és a magyar társadalomfejlődés egynémely újraértékelt szempontjára központosul, valamint a Johannita Rend magyarországi történetére, amelynek 1942 óta Vajay maga is tagja, Jelenleg pedig a genfi kancelláriájának megbízott vezetője. Ugyanakkor a Nemzetközi Társadalomtudományi Tanács állandó megbízottja az ENSZ genfi központja mellett. A madridi és a buenosairesi Történettudományi Akadémiák tagja. 1994 óta a *Közép-európai Egyetem előadó tanára* a *Közép-európai Társadalomtörténeti Társaság* körében.

A Magyar Köztársaság 1991 október 23-án Érdemkeresztjével tüntette ki; 1993-ban a Magyar Köztársaság nagykövete és mint ilyen, 1995 óta az UNESCO létrehívta Management of Social Transformation világ-programm (MOST) Végrehajtó Tanácsának tagja. – 1995 őszén a Széchenyi-Díjjal tüntették ki.